

INSTYTUT
NA RZECZ
EKOROZWOJU

pole dialogu

REKOMENDACJE SPOŁECZNE

Przygotowane w ramach
cyklu 4 spotkań energetycznej narady obywatelskiej
„Włącz się Kociewie”
w gminie Zblewo

Czerwiec 2015

Projekt „Włącz się Kociewie! Energetyczne narady obywatelskie na Pomorzu”
realizowany przez Instytut na Rzecz Ekorozwoju w partnerstwie z Fundacją Pole Dialogu
w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG

LISTA REKOMENDACJI SPOŁECZNYCH – GMINA ZBLEWO

Rekomendacja nr 1: STWORZENIE STANOWISKA DORADCY/MENEDŻERA DS. ENERGII W GMINIE

Rekomendacja nr 2: OŚWIETLENIE PUBLICZNE ZASILANE Z OZE

Rekomendacja nr 3: ELEKTROWNIA WODNA NA PIESIENICY, ZAGOSPODAROWANIE DAWNYCH MŁYNÓW

Rekomendacja nr 4: KONTROLA SPOŁECZNA PGN – NACISK NA WYKORZYSTANIE OZE

Rekomendacja nr 5: TAŃSZY PRĄD W GMINIE – INSTALACJE FOTOWOLTAICZNE

Rekomendacja nr 6: DYWERSYFIKACJA DOSTAW ENERGII W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Rekomendacja nr 7: WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU BIOMASY W GMINIE

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 1: STWORZENIE STANOWISKA DORADCY/MENEDŻERA DS. ENERGII W GMINIE

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

- Brak takiego stanowiska w Urzędzie.
- Potrzebne wsparcie dla potencjalnych producentów biomasy.
- Potrzebne wsparcie dla potencjalnych inwestorów.
- Konieczność budowania świadomości.

Treść rekomendacji społecznej

- W Urzędzie jest stanowisko Doradcy ds. energii w gminie.
- Nastąpienie zmiany świadomości mieszkańców poprzez: korzystanie z usług doradcy, edukację i przeprowadzenie diagnozy stanu istniejącego.
- Skojarzenie potencjalnych producentów z konsumentami.
- Przekazywanie oczekiwań oddolnych władzy samorządowej.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzyć stanowisko doradcy/menedżera ds. energii w gminie. – Rozpowszechnić występowanie problemu braku dostęp udo rzetelnej informacji. – Przeprowadzić cykl szkoleń edukacyjnych na terenie gminy. – Przekonać mieszkańców do korzystania ze wsparcia doradcy.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd i Rada Gminy. – Mieszkańcy. – Eksperci. – Szkoły. – Stowarzyszenia.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zabezpieczyć środki finansowe na takie stanowisko w Urzędzie. – Przygotować zasady konkursu (w tym m.in. akceptowalność wśród mieszkańców). – Przeprowadzić konkurs na takie stanowisko - należy opracować odpowiednio skonstruowane zasady konkursu tak, aby pozwoliły wybrać osobę kompetentną i z dużym doświadczeniem – Powołać wybranego pracownika. – Zaangażować do współpracy innych pracowników UG, szkoły oraz młodzież.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<p>2015-2016</p>

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Brak ekspertów. – Brak środków finansowych. – Brak zaangażowania wśród mieszkańców (przekonywanie). – Niewłaściwy przekaz informacji (wskazówki, z jakimi tematami można zwrócić się do doradcy).
INNE UWAGI	Stanowisko doradcy może być na czas określony.

Gmina ZBLEWO
Rekomendacja nr 2: OŚWIETLENIE PUBLICZNE ZASILANE Z OZE

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

- Zmniejszenie kosztów bieżących Gminy oświetlenia publicznego.
- Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.
- Atrakcyjność i niezależność energetyczna Gminy.

Treść rekomendacji społecznej
***(jaka zmiana ma nastąpić, jakiego stanu oczekujemy, jaki problem mamy rozwiązać,
z jakim wyzwaniem mamy się zmierzyć)***

- Oświetlenie całej Gminy w oparciu o autonomiczne instalacje wykorzystujące nowoczesne systemy hybrydowe OZE.
- Zmiana świadomości urzędników w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zmiana świadomości urzędników w zakresie równego traktowania potrzeb wszystkich mieszkańców. – Zmiana zapisów w planach miejscowych. – Zamiana dotychczasowych lamp na „inteligentne” w technologii LED z czujnikami ruchu. – Instalacja nowego zasilanego z OZE oświetlenia wsi i budynków publicznych.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd i Rada Gminy. – Sołtysi i rady sołeckie. – Mieszkańcy. – Energa. – Powiat, Marszałek, Zarządy Dróg. – Inwestorzy, wykonawcy.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aktualizacja dokumentów (MPZP, plan zaopatrzenia w energię). – Sporządzenie projektów i harmonogramu inwestycji. – Konsultacje z mieszkańcami. – Pozyskanie finansowania. – Przetarg, przeprowadzenie inwestycji. – Korzystanie z dobrych przykładów w innych gminach.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konsultacje jak najszybciej. – Modernizacja po wprowadzeniu korzystnych przepisów i przy okazji planowanych przebudów. – Budowa własnej sieci na obszarach nieoświetlonych w latach 2016-2023.

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Brak przychylności Zakładu Energetycznego Energa (niezbędne negocjacje). – Brak możliwości finansowych Gminy (potrzebne zewnętrzne środki). – Wandalizm, zjawiska atmosferyczne (wskazane wykupienie ubezpieczenie, zastosowanie solidnych konstrukcji).
INNE UWAGI	

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 3: ELEKTROWNIA WODNA NA PIESIENICY, ZAGOSPODAROWANIE DAWNYCH MŁYNÓW

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

- Nie jest wykorzystany potencjał wodny (rzeki).
- Zagospodarowanie urządzeń i terenów przylegających do rzeki Piesienicy.
- Potrzeba niezależności energetycznej (możliwość pozyskania taniej energii).
- Bezpieczeństwo mieszkańców.

Treść rekomendacji społecznej

- Osiągnięcie niezależności energetycznej.
- Powstanie nowej działalności gospodarczej.
- Odnowienie pozostałości po młynie, przylegających łąk i stworzenie zbiornika wodnego.
- Uatrakcyjnienie gminy.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zagospodarowanie energetyczne dawnych młynów i terenów przylegających do rzeki Piesienicy. – Zbudowanie progu wodnego, spiętrzenie wody.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd i Rada Gminy, Starostwo, Marszałek. – RDOŚ, WZMW, zakłady energetyczne. – Mieszkańcy. – Rolnicy. – Wykonawcy.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konsultacje z mieszkańcami. – Znalezienie potencjalnego inwestora i/lub źródeł dofinansowania. – Przygotowanie odpowiednich dokumentów formalno-prawnych (projekty, pozwolenia itp.). – Konsultacje społeczne (uzgodnienia z właścicielami działek). – Przetarg i wykonanie (w tym prace melioracyjne).
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zainteresowanie i promocja przedsięwzięcia – 2016. – Realizacja inwestycji – 2017-2023.

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Brak zainteresowania i zgody wśród mieszkańców/właścicieli działek. – Brak środków finansowych. – Brak stabilizacji prawnej. – Obszar chroniony. – Przeszkody biurokratyczne oraz długotrwałe pozyskiwanie odpowiednich pozwoleń.
INNE UWAGI	

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 4: KONTROLA SPOŁECZNA PGN – NACISK NA WYKORZYSTANIE OZE

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

- Problem niskiej emisji – codziennie wieczorem i zimowymi porankami dusi mieszkańców!
- W ankiecie do PGN uwzględniono tylko emisje z ogrzewania – ankieta jest zbyt ograniczona – nie obejmuje np. samochodów, zużycia energii elektrycznej, itp.

Treść rekomendacji społecznej

W wyniku uchwalenia i wdrożenia rzetelnego PGN:

- zdobycie satysfakcjonujących pieniędzy na rozwój OZE w gminie z dofinansowania unijnego w obecnej perspektywie finansowej.
- zmiana gospodarki w gminie – uzyskanie odczuwalnej poprawy jakości powietrza, co wiąże się z mniejszym zagrożeniem dla zdrowia.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zweryfikować sposób i warunki zawarcia umowy na opracowanie PGN. – Zweryfikować sposób przeprowadzania ankiety do PGN (np. podawanie adresu zniechęca do wypełnienia). – Rozpropagować świadomość obywatelską o pracach nad PGN. – Spowodować, że ankiety będą rzetelnie wypełnione i obejmą każde gospodarstwo w gminie.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Urzędnicy i Radni – mają w imieniu mieszkańców dobrze wydać pieniądze. – Mieszkańcy – mają się domagać szukania efektywnych rozwiązań problemów. – Usługodawca wykonujący PGN.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozszerzyć zakres ankiety o transport (samochody), zużycie energii elektrycznej. – Przygotować i uzupełnić ankietę o konkretne informacje dotyczące celu jej wypełnienia (w tym też informacji o adresie) i korzyści wynikających z uchwalenia rzetelnego PGN - ważne żeby podkreślić korzyści rzetelnie zebranych danych i informacji – Zaangażować sołtysów do zachęcania mieszkańców do wypełniania ankiet. – Przeprowadzić szerokie konsultacje społeczne podnoszące świadomość: <ul style="list-style-type: none"> • co nam grozi; • jak możemy zapobiegać i rozwiązywać problemy; • skąd zdobyć środki zewnętrzne na wspieranie działań.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<p>Natychmiast:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zweryfikować umowę z wykonawcą i zmienić ankietę dotyczącą PGN. – Przygotować i opublikować zrozumiały artykuł nt. niskiej emisji i PGN, w tym z informacją, co może dać dobry PGN (dofinansowanie unijne). – Rozpocząć konsultacje społeczne.

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Niechęć ludzi do zmian. – często wynikająca ze zbyt małej wiedzy mieszkańców o wadze rzetelnie zebranych informacji. – Brak wiedzy po co jest ta ankieta. – Obojętność na istniejącą sytuację (mogą temu zaradzić ogłoszenia w kościele z prośbą o wypełnianie ankiet).
INNE UWAGI	

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 5: TAŃSZY PRĄD W GMINIE – INSTALACJE FOTOWOLTAICZNE

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

Zmniejszenie wydatków gminy na oświetlenie i eksploatację budynków publicznych to duże obciążenie dla budżetu gminy oraz znaczny wydatek na energię w gospodarstwach domowych.

Treść rekomendacji społecznej

- Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w dziedzinie produkcji energii elektrycznej w gospodarstwach domowych i instytucjach publicznych.
- Osiągnięcie zadawalającego poziomu samowystarczalności i niezależności energetycznej.
- Dodatkowe dochody dla gminy i dla mieszkańców lub zmniejszenie wydatków.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Przygotować konkretne rozwiązania dla mieszkańców w zakresie instalacji fotowoltaicznych. – Edukacja społeczeństwa z zakresu OZE. – Prezentacja gotowych typowych rozwiązań dla mieszkańców w UG
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Gmina, Starostwo, Marszałek Województwa. – Energa i urzędy (RDOŚ, Zarząd Melioracji). – Przedsiębiorcy. – Mieszkańcy (zebrania wiejskie). – Kościół.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Powołanie komórki organizacyjnej w Urzędzie Gminy w celu przygotowania spójnej dokumentacji obejmującej całą gminę. – Pozyskanie środków zewnętrznych. – Zobligowanie Radnych Gminy do uchwalania uchwał związanych z OZE bez zbędnej zwłoki. – Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej wśród mieszkańców.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<p>Jak najszybciej – lata 2016-2020.</p>

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Monopol operatora. – Brak dofinansowania (potrzebne poszukanie alternatywnych środków finansowych). – Brak świadomości (niezbędne kampanie społeczne). – Problemy prawne, niepewne przepisy. – Konieczność uzyskania własnego udziału finansowego.
INNE UWAGI	Duża biurokracja. Połączenie z rekomendacją nr 1 (doradca/menedżer ds. energii w gminie).

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 6: DYWERSYFIKACJA DOSTAW ENERGII W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

Potrzeba zmniejszenia kosztów energii gospodarstwa domowego i uniezależnienia się od jednego dostawcy.

Treść rekomendacji społecznej

Mieszkańcy będą mieli możliwość pozyskania energii z różnych źródeł – dywersyfikacja dostaw energii, a co za tym idzie, rzadsze będą przerwy w dostawie energii (zwiększone będzie bezpieczeństwo energetyczne).

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wdrożyć program instalacji paneli fotowoltaicznych i przydomowych małych turbin wiatrowych w gospodarstwach domowych na terenie gminy. – Zorganizować współpracę mieszkańców w zakresie rozwoju OZE.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Właściciele gospodarstw domowych. – Urząd Gminy (pomoc w uzyskaniu środków).
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Współpraca z Gminą w celu uzyskania dotacji unijnych, np. PROW. – Wybudowanie prywatnych instalacji fotowoltaicznych, przydomowych turbin wiatrowych.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – W najbliższej przyszłości, w miarę uruchamiania projektów unijnych. – W pierwszej kolejności przygotować dokumentację. – Realizacja projektów – od połowy 2017 r.

ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE	<ul style="list-style-type: none"> – Brak możliwości finansowych przez mieszkańców (pomoże poszukanie innych źródeł finansowania). – Małe zainteresowanie udziałem w programach dofinansowujących oraz zakładaniem instalacji w domach wśród mieszkańców. – Trudność w samoorganizacji mieszkańców w celu realizacji celu jakim jest zbiorczy projekt OZE.
INNE UWAGI	<p>- Połączenie z rekomendacją nr 1 (doradca/menedżer ds. energii w gminie).</p>

Gmina ZBLEWO

Rekomendacja nr 7: WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU BIOMASY W GMINIE

Dlaczego wybraliśmy ten temat do rekomendacji społecznej?

- Wydaje się, że jest duży potencjał biomasy, której zagospodarowanie może być dodatkowym źródłem dochodu dla rolników i źródłem taniej energii cieplnej i elektrycznej.
- Proekologiczny charakter działalności.

Treść rekomendacji społecznej

- Zwiększenie dostępu do taniej energii.
- Zagospodarowanie odłogów, ugorów.
- Poprawa jakości powietrza.
- Nowe źródło dochodu i niezależność energetyczna gminy (dywersyfikacja).
- Wzrost zatrudnienia / zmniejszenie bezrobocia.

<p>CO? <i>(Co należy zrobić, na czym polega postulowane rozwiązanie?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa świadomości społeczeństwa gminy w obszarze wykorzystania biomasy do produkcji energii cieplnej i elektrycznej. – Stworzenie zachęt dla potencjalnych inwestorów (np. ulgi w podatku od nieruchomości). – Zrzeszenie rolników w kierunku produkcji biomasy i substratów do biogazowni. – Potrzebna jest wyczerpująca informacja o tym projekcie budowy biogazowni i zapewnienie że nie będzie odorów i kłopotów z dostawą substratów.
<p>KTO? <i>(Kto ma się zaangażować w realizację rozwiązania, kogo zachęcić do współpracy?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Władze samorządowe. – Instytucje publiczne. – Mieszkańcy. – Inwestorzy i wykonawcy.
<p>JAK? <i>(W jaki sposób to zrobić? – opis metody, koncepcja wdrożenia, plan realizacji)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konsultacje z mieszkańcami, w tym rozeznanie potencjału biomasy. – Aktualizacja Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego oraz Strategii Rozwoju Gminy. – Zawiązanie Grupy Działania. – Sporządzenie projektów i harmonogramów. – Pozyskanie funduszy. – Wprowadzenie ulg podatkowych dla inwestorów i kupujących brykiet.
<p>KIEDY? <i>(W jakim horyzoncie czasowym i w jakich etapach mają być wprowadzone zmiany?)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Konsultacje i konieczne zmiany w dokumentach – jak najszybciej. – Zmiany systemu podatkowego od 2016 r. – Budowa biogazowni i brykietarki – 2016-2018 r.

<p>ZAGROŻENIA I PRZECIWDZIAŁANIE</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Opór społeczny zwłaszcza przy realizacji projektu biogazowni (potrzebna edukacja, wizyty lokalne). – Brak inwestorów oraz źródeł finansowania (niezbędne zaangażowanie Urzędu i NGOs – organizacji pozarządowych) – Klęska żywiołowa. – Konkurencja z innym źródłem energii na danym terenie. – Niestabilność prawa.
<p>INNE UWAGI</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Powiązanie z rekomendacją nr 1 (doradca/menedżer ds. energii w gminie). – Możliwe i pożądane zachęty do produkcji biomasy innej niż tradycyjna (słoma). – Ewentualne włączenie gmin ościennych.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ

OZE

Odnawialne źródła energii – odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z bioptynów

BIOMASA

Biomasa – stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej i leśnej oraz przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także ulegająca biodegradacji część odpadów przemysłowych i komunalnych, pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, w tym odpadów z instalacji do przetwarzania odpadów oraz odpadów z uzdatniania wody i oczyszczania ścieków, w szczególności osadów ściekowych, zgodnie z przepisami o odpadach w zakresie kwalifikowania części energii odzyskanej z termicznego przekształcania odpadów.

INSTALACJE FOTOWOLTAICZNE

Instalacje służące do przetwarzania energii pochodzącej z promieniowania słonecznego na energię elektryczną, np. panele fotowoltaiczne.

PGN

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej – strategiczny dokument gminy wyznaczający kierunki na lata 2014-2020, w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, efektywności energetycznej, wykorzystania OZE – niezbędny do pozyskania finansowania inwestycji w latach 2014-2020.